

บันทึก

เรื่อง คำว่า “ปริญญา” ในมาตรา ๒๖ หรือมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๐ จะหมายความว่า
รวมถึง “ปริญญากิตติมศักดิ์” ด้วยหรือไม่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้มีหนังสือ ที่ มจร ๐๐๑/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า บทบัญญัติในมาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี และรองคณบดีต้องมีคุณสมบัติได้รับปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และในการประชุมครั้งที่ ๘/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้พิจารณาบทบัญญัติในมาตราดังกล่าวเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติแล้วพบประเด็นปัญหาที่ยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่า ผู้ที่ได้รับปริญญากิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองถือว่าเป็นผู้ต้องด้วยคุณสมบัติที่จะได้รับแต่งตั้งให้เป็นอธิการบดีและรองอธิการบดี ตามความในมาตรา ๒๖ และผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี และรองคณบดี ตามความในมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่ ประการใด สภามหาวิทยาลัยจึงได้มีมติให้หารือปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อนำไปเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาอนุมัติแต่งตั้งผู้บริหารมหาวิทยาลัยในตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าวต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวโดยได้รับฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ก่อนที่จะได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นมา^๑ นั้น สภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แต่งตั้งพระภิกษุผู้เป็นเปรียญ พระคณาจารย์ หรือผู้ได้รับปริญญากิตติมศักดิ์ ให้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี และรองคณบดีประจำวิทยาเขตต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นไปตามระเบียบที่มหาวิทยาลัยใช้ปฏิบัติสืบต่อกันมา และสำหรับพระภิกษุผู้เป็นเปรียญดังกล่าวจะสำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีสนาทหลวง เปรียญธรรมห้าประโยคบ้างหกประโยคบ้างไม่ถึงเปรียญธรรมเก้าประโยค จึงไม่มี

^๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๕๑ ก วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐, หน้า ๒๔

วิทยฐานะชั้นปริญญาตรีตามที่มาตรา ๔^๒ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๒๗^๓ กำหนดไว้ แต่ส่วนใหญ่จะได้รับปริญญากิตติมศักดิ์ทั้งจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง เช่นจากสถาบันราชภัฏ เป็นต้น กรณีจึงเป็นปัญหาว่า เมื่อได้ประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ แล้ว ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี และรองคณบดีที่ได้แต่งตั้งจากพระภิกษุซึ่งได้รับปริญญากิตติมศักดิ์เหล่านั้น เป็นผู้มีความสมบัติตามมาตรา ๒๖ หรือมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่จะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวต่อไปได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) เห็นว่า คำว่า “ปริญญา” ในมาตรา ๒๖^๔ และมาตรา ๓๔^๕ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ นั้น ไม่ได้หมายความว่ารวมถึง “ปริญญากิตติมศักดิ์” ด้วย ทั้งนี้ เพราะเมื่อได้พิจารณามาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๔ แล้ว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติมาตราดังกล่าวได้บัญญัติให้บุคคลซึ่งมีความสมบัติทางวุฒิทางการศึกษา “เทียบเท่า” ปริญญามีสิทธิได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีรองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี หรือรองคณบดีไว้ด้วย ซึ่งในการปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการก็ดี ทบวงมหาวิทยาลัยก็ดี หรือสำนักงาน ก.พ. ก็ดี จะไม่กำหนดวุฒิทางการศึกษาเทียบเท่าปริญญากิตติมศักดิ์ แต่จะกำหนดเฉพาะกรณีเทียบเท่าปริญญาที่มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาประสาทให้แก่ผู้ซึ่งสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในสาขาวิชาที่

^๒ มาตรา ๔ ให้ผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา

(๑) ตามหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และแผนกบาลีสณามหลวงเปรียญธรรมเก้าประโยค มีวิทยฐานะชั้นปริญญาตรี เรียกว่า “เปรียญธรรมเก้าประโยค” ใช้อักษรย่อว่า “ป.ธ.๙”

(๒) ตามหลักสูตรปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิตจากสภาการศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีวิทยฐานะชั้นปริญญาตรี เรียกว่า “ศาสนศาสตร์บัณฑิต” ใช้อักษรย่อว่า “ศน.บ.”

(๓) ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิตจากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ มีวิทยฐานะชั้นปริญญาตรี เรียกว่า “พุทธศาสตรบัณฑิต” ใช้อักษรย่อว่า “พธ.บ.”

^๓ ต่อมา ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังนี้

“มาตรา ๔ ให้ผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีสณามหลวง เปรียญธรรมเก้าประโยค มีวิทยฐานะชั้นปริญญาตรี เรียกว่า “เปรียญธรรมเก้าประโยค” ใช้อักษรย่อว่า “ป.ธ.๙”

^๔ มาตรา ๒๖ อธิการบดีและรองอธิการบดีต้องมีคุณสมบัติได้รับปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองและได้ทำการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีในมหาวิทยาลัยหรือในสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง หรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

^๕ มาตรา ๓๔ ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี และรองคณบดีต้องมีคุณสมบัติได้รับปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีในมหาวิทยาลัยหรือในสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง หรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาเปิดทำการสอนเท่านั้น และแม้ว่าตำแหน่งอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี และรองคณบดี จะเป็นตำแหน่งในทางบริหารเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัยหรือของคณะ แล้วแต่กรณี แต่ก็ต้องมีความรู้ในเรื่องทางวิชาการด้วย ดังนั้น บุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งดังกล่าวจึงต้องเป็นผู้ซึ่งสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในสาขาวิชาที่มีการสอนในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาโดยตรง แต่กรณีของผู้ได้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์นั้น อาจจะได้ไม่ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งก็ได้ ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากข้อ ๕^๖ ของระเบียบมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยว่าด้วยการมอบปริญญาเกิตติมศักดิ์และเข็มเกียรติคุณ พุทธศักราช ๒๕๒๖ ที่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สมควรได้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์ของมหาวิทยาลัยไว้รวม ๘ ประเภท แต่ได้กำหนดคุณสมบัติเรื่องการสำเร็จปริญญาไว้เพียงประเภเดียว คือ ใน (๑) เท่านั้น นอกนั้นมิได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ ปริญญาบัตรใช้แสดงถึงวุฒิทางการศึกษาที่ผู้ได้รับปริญญาสามารถนำไปใช้ในการสมัครเข้าทำงานหรือใช้แสดงในการได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนได้ แต่ปริญญาเกิตติมศักดิ์ใช้แสดงถึงเกียรติประวัติของผู้ได้รับว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือเป็นผู้มีเกียรติคุณที่สมควรได้รับการยกย่อง ไม่สามารถนำไปใช้ในการสมัครเข้าทำงานหรือใช้แสดงถึงวุฒิทางการศึกษาเพื่อให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรใดได้

โดยสรุป คณะกรรมการการศึกษา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) เห็นว่า คำว่า “ปริญญา” ในมาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ ไม่ได้หมายความรวมถึง “ปริญญาเกิตติมศักดิ์” ดังนั้น ผู้ได้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรับรองจึงไม่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๖ หรือมาตรา ๓๔

^๖ ข้อ ๕ ผู้สมควรได้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์ของมหาวิทยาลัย ต้องเป็นบรรพชิตและมีคุณสมบัติดังนี้

(๑) สำเร็จปริญญาหรือประกาศนียบัตรชั้นใดชั้นหนึ่งที่มหาวิทยาลัยให้การศึกษาอยู่ และได้ทำการสอนในมหาวิทยาลัยมาเป็นเวลารวมกันไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี หรือ

(๒) ได้ทำการเรียบเรียงหรือรวบรวมหนังสือที่เป็นหลักวิชาที่ดีเด่น หรือ

(๓) ทำการค้นคว้าวิจัยมีผลงานดีเด่นเป็นที่รับรองของมหาวิทยาลัย หรือ

(๔) เป็นผู้ค้นคว้าปฏิบัติธรรมและมีผลงานปรากฏเป็นหลักฐานสามารถนำเอาผลการปฏิบัตินั้นออกเผยแผ่ให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและแพร่หลาย หรือ

(๕) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสั่งสอนอบรมศีลธรรมแก่ประชาชนทั่วไปได้ผลเป็นที่ประจักษ์ หรือ

(๖) เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านวัตถุและจิตใจอย่างมีประสิทธิภาพหรือ

(๗) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ หรือ

(๘) เป็นผู้มียุทธการคุณแก่มหาวิทยาลัย

แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่จะได้รับแต่งตั้งให้
ดำรงตำแหน่งอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี หรือรองคณบดีได้

(ลงชื่อ) อัคราทร จุฬารัตน
(นายอัคราทร จุฬารัตน)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มีนาคม ๒๕๕๑